Vakavasta kiusaamisesta tehtävät ilmoitukset lastensuojeluun, poliisille ja K-0 toimintaan

Helsinki

1

Sisältö

- Tiivistetty kaavio: vakavasta kiusaamisesta tehtävät yhteydenotot lastensuojeluun ja poliisiin
- Lastensuojeluilmoituksen tekeminen ja vastaanottaminen kiusaamistilanteissa
- Rikosilmoituksen tekeminen kiusaamistilanteissa
- K-0 toiminnan esittely
- Keskustelua

Helsinki

2

2

KIUSAAMISESTA TEHTÄVÄT YHTEYDENOTOT LASTENSUOJELUUN JA POLIISIIN

Matalan kynnyksen palvelumalli

Milloin kiusaamisesta ollaan yhteydessä lastensuojeluun ja poliisiin?

Yhteydenottaja ja ilmoituksen tekijä on se henkilö, jonka tietoon asia tulee ensimmäiseksi tai joka tuntee tilanteen parhaiten.

Helsinki

Kiusaaminen on toistuvaa ja siihen ei saada muutosta koulun ja huoltajien yhteistyöllä eikä muiden palveluiden avulla.

Kiusaajan tai kiusatun tilanne / vointi herättää huolta eikä siihen saada muutosta sosiaalihuollon peruspalveluiden tai terveydenhuollon palveluiden keinoin.

Vanhempi suhtautuu kiusaamiseen välinpitämättömästi tai kieltäytyy tuesta lapselle / perheelle.

Kiusaaminen on erityisen vakavaa.

Lapseen kohdistuu väkivaltaa tai lapsessa on koetun väkivallan merkkejä (kuten mustelmia). Myös kun lapsi itse käyttäytyy väkivaltaisesti muita kohtaan.

Lapseen kohdistuu laittomia tekoja tai lapsi itse tekee niitä muille.

Lastensuojelun päivystyksen konsultointi ja tarvittaessa lastensuojeluilmoituksen tekeminen.

Poliisin konsultoiminen ja tarvittaessa rikosilmoituksen tekeminen (LsL 25 §, laittomien tekojen osalta rikoslain pykälät)

Lastensuojelun avohuollon asiakkuuden tai erityisen tuen sosiaalityön asiakkuuden aikana on tarpeen tehdä tiivistä yhteistyötä ja laatia yhteinen suunnitelma kiusaamiseen puuttumisesta ja lapsen suojelemisesta kiusaamiselta. On tarpeen sopia myös siitä, miten suunnitelman toteutumista seurataan.

Palvelutarpeen arvioinnin sosiaalityöntekijä tai lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ottaa yhteyttä ilmoituksen tekijään ja arviointi ja suunnitelma tilanteesta ja tuen tarpeesta tehdään yhdessä.

Lastensuojeluilmoitus 25 §
TAI
Yhteydenotto tuen tarpeen arvioimiseksi (SHL 35 §) edellyttäen että,

- Ilmoitus tehdään yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa
- Yhteydenotto tehdään viipymättä
- Kaikki yhteydenottoon johtaneet syyt ilmoitetaan

- **Lastensuojeluilmoitus 25 § mom 3:** Velvollisuus tehdä ilmoitus poliisille lapseen kohdistuneesta seksuaali- tai pahoinpitelyrikoksesta

Lähisuhdeväkivaltaryhmä: 029 547 1271
Seksuaalirikosepäilyt: 029 547 1612

3

Milloin kiusaaminen täyttää lastensuojeluilmoituksen tekemisen kriteerit?

- Ilmoituksen tekemisen tarve tulee aina arvioida tilannekohtaisesti ja ilmoituksen tekemisestä kannattaa konsultoida matalalla kynnyksellä lastensuojelun päivystystä. Ilmoituksen tekemiselle voi olla tarve esimerkiksi kun:
  - Kiusaaminen on toistuvaa ja siihen ei saada muutosta koulun ja huoltajien yhteistyöllä eikä muiden palveluiden avulla.
  - Kiusaajan tai kiusatun tilanne / vointi herättää huolta eikä siihen saada muutosta sosiaalihuollon peruspalveluiden tai terveydenhuollon palveluiden keinoin.
  - Vanhempi suhtautuu kiusaamiseen välinpitämättömästi tai kieltäytyy tuesta lapselle / perheelle.
  - Kiusaaminen on erityisen vakavaa.
  - Lapseen kohdistuu väkivaltaa tai lapsessa on koetun väkivallan merkkejä (kuten mustelmia). Myös kun lapsi itse käyttäytyy väkivaltaisesti muita kohtaan.

Helsinki

4

4

Ilmoituksen tekeminen konkreettisesti

- Sähköisesti
  - **Yhteydenotto tuen tarpeen arvioimiseksi**
    https://omapalvelu.service.tieto.com/WE.FCMyPage/MyPageApplication/ContactToSocialWelfareForEvaluation/?idpmethod=anonymous&actor=Actor_Anonymous&UiCulture=fi-FI&domain=Helsinki
  - **Lastensuojeluilmoitus**
    https://omapalvelu.service.tieto.com/WE.FCMyPage/MyPageApplication/ChildWelfareNotification?idpmethod=anonymous&actor=Actor_Anonymous&UiCulture=fi-FI&domain=Helsinki
- Puhelimitse oman alueen lapsiperheiden palvelutarpeen arviointi ja tuki -yksikköön
- Virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystykseen (0206 96006)
- Kerro ilmoituksessa **salassapitosäännösten estämättä** kaikki asiaan liittyvä tieto. Anna myös yhteystietosi, jotta ilmoituksen vastaanottaja voi olla sinuun yhteydessä ja pyytää tarvittaessa lisätietoja tai selvittää tilannetta yhdessä sinun kanssasi.

Helsinki

5

5

Ilmoituksen tekemisestä huomioitavaa 1/2

- Ilmoituksen tekemisen velvollisuus on **HENKILÖKOHTAINEN** eli sitä ei voi ulkoistaa tietyn henkilön tehtäväksi.
  - Ilmoituksen tekee koululla se henkilö, jonka tietoon asia tulee ensimmäiseksi tai joka tuntee tilanteen parhaiten.
- Esihenkilö ei voi linjata, mistä asioista ilmoitus tehdään tai päättää sen tekemättä jättämisestä.
- Ilmoituksen voit tehdä aina, kun pohdit, pitäisikö lapsen lastensuojelun tarve selvittää. Sinun ei tarvitse tietää, tarvitseeko lastensuojelun tarve selvittää vaiko ei.
- Soita lastensuojelun päivystykseen ja **konsultoi** sosiaalityöntekijää (anonyymisti), jos lapsen tilanne huolestuttaa.
- Et voi jättää ilmoitusta tekemättä sillä perusteella, että lapsi on jo lastensuojelun asiakas.

Helsinki

6

6

Ilmoituksen tekemisestä huomioitavaa 2/2

- **Lastensuojeluasian vireille laittamisessa on aina pyrittävä yhteistyöhön lapsen ja vanhempien kanssa.** Taustalla on ajatus, että lapsen ja hänen vanhempiensa kanssa yhteisymmärryksessä tehty yhteydenotto turvaa paremmin yhteistyötä jatkossa ja siten palvelujen jatkuvuutta. Sen vuoksi pyri ensisijaisesti tekemään lastensuojeluilmoitus yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa **sosiaalihuoltolain mukaisena yhteydenottona tuen tarpeen arvioimiseksi**.

- Kerro lastensuojeluilmoituksen tekemisestä lapselle ja huoltajalle etukäteen, paitsi silloin kun
  - Tilanne on kiireellinen, eikä lapselle ja huoltajalle etukäteen kertominen ole mahdollista.
  - Ilmoitus koskee huolta siitä, että **huoltaja/vanhempi on mahdollisesti kohdistanut lapseen väkivaltaa tai kaltoinkohtelua** (psyykkistä, fyysistä, seksuaalista). Niissä tilanteissa huoltajalle **EI TULE KERTOA** ilmoituksen tekemisestä. Lastensuojelun sosiaalityöntekijä tiedottaa huoltajaa/vanhempaa ilmoituksesta sitten, kun se ilmoituksen selvittämisen prosessin kannalta on mahdollista. Sama koskee myös **rikosilmoitusta** lapseen kohdistuneen väkivallan epäilystä, jos epäillyn kohteena on huoltaja/vanhempi.

- Ilmoitus tulee tehdä **viipymättä**. **Akuuteissa** tilanteissa on hyvin tärkeää, että olet lastensuojeluun yhteydessä **välittömästi**, eikä esimerkiksi päivän päätteeksi. Sosiaalityöntekijät alkavat tarvittaessa selvittämään ilmoitusta saman päivän aikana ja rikosepäilyissä poliisi tarvittaessa aloittaa asian selvittelyn viipymättä.

Helsinki

7

7

Ilmoituksen vastaanotto ja selvittäminen

- Kiusaamiseen puuttuminen on kaikkien yhteinen asia, ei vain koulun vastuulla.

- Kiusaamista koskevan ilmoituksen selvittelyssä on erityisen tärkeää tiivis yhteistyö koulun ja muun lapsen verkoston kanssa. Ilmoitusta vastaanottavan sosiaalityöntekijän tulee aina varmistaa, että sekä kiusatun että kiusaajan tuen tarve on selvitetty / selvitetään. Palvelutarpeen arvioinnin sosiaalityöntekijän tai lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijä tulee aina ottaa yhteyttä ilmoituksen tekijään ja tilanne tulee selvittää ja arvioida yhteistyössä.

- Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja koulun henkilöstön tulee laatia yhdessä kattava ja intensiivinen suunnitelma kiusaamiseen puuttumisesta ja lapsen suojelemisesta kiusaamiselta ja sopia siitä, miten suunnitelman toteutumista seurataan.

- Kiusaamistilanteiden selvittelyssä on tärkeää kysyä siitä sen eri ilmenemismuotojen kautta. Lapset eivät välttämättä kerro kiusaamisesta suoraan tai he eivät välttämättä tunnista kiusaamista.

- Kiusaaminen on haitallista edelleen silloinkin, kun se on lieventynyt, mutta jatkuu jollakin tavalla. Ei riitä, että tilanne paranee tai lievenee, vaan kiusaaminen pitää saada loppumaan kokonaan.

Helsinki

8

8

Ilmoitus poliisille lapseen kohdistuvasta rikoksesta

Ne viranomaiset / ammattilaiset, joilla on velvollisuus tehdä tarvittaessa lastensuojeluilmoitus, ovat velvollisia tekemään **salassapitosäännösten estämättä** myös ilmoituksen poliisille, jos heillä on syytä epäillä, että lapseen on kohdistettu

1. rikoslain (39/1889) 20 luvussa seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädetty teko

tai

2. sellainen rikoslain 21 luvussa henkeen ja terveyteen kohdistuvana rikoksena rangaistavaksi säädetty teko, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. (30.12.2014/1302)

Helsinki

9

9

Huomioita rikosilmoituksesta ja pahoinpitelyepäilystä

- Konsultoi poliisia heti rikosta epäiltäessä.
  - **Poliisin lähisuhdeväkivaltaryhmän konsultaationumero (0295471271)**
  - **Poliisin seksuaalirikosepäilyjen konsultaationumero (0295471612)**
- Ilmoituksen tekemisestä huolimatta koulussa ja lastensuojelussa tulee ryhtyä kiusaamiseen puuttuviin toimenpiteisiin normaalien käytänteiden mukaan. Konsultoi poliisia sen suhteen, mitä asioita on huomioitava mahdollisen rikosprosessin suhteen niin, ettei työskentely vaaranna mahdollista rikosprosessia.
- Rikosilmoituksen tekee välittömästi se työntekijä, jonka tietoon mahdollinen rikosepäily tulee.
- Rikosilmoitus on tehtävä aina, jos lapsessa on pahoinpitelyn merkkejä, vaikka lapsi ei kertoisi joutuneensa pahoinpitelyn kohteeksi.
- Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee huolehtia siitä, rikosilmoituksen tekemisen lisäksi lapselle järjestetään tarpeen mukainen somaattinen ja psyykkinen hoito ja mahdollinen kriisityö. Lisäksi sosiaalityöntekijän tulee huolehtia siitä, että lapsi käytetään lääkärin vastaanotolla pahoinpitelyä epäiltäessä.
- Kun epäily mahdollisesta lapseen kohdistuneesta väkivallasta herää lastensuojelun sijaishuollossa asuvien lasten kohdalla sijaishuoltopaikassa, sijaishuoltopaikka vastaa rikosilmoituksen tekemisestä ja lapsen käyttämisestä lääkärin vastaanotolla.

Helsinki

10

10

Koulun velvollisuus ilmoittaa rikosepäilyistä poliisille ja huoltajille

Opetustoimen velvollisuudesta rikosepäilyjen ilmoittamiseen poliisille liittyen löytyy sääntelyä lasten-suojelulain (417/2007, LSL) 25 §:stä.2 Kyseinen velvollisuus ei koske vain aikuisen lapseen kohdistamia tekoja, vaan myös toisen lapsen epäillyksi tekemiä tekoja.

- Samaisesta säännöksestä löytyy myös yleinen lastensuojeluilmoituksentekovelvollisuus, joka koskee poliisia siinä missä opetustoimeakin. Poliisi tekee lähtökohtaisesti aina lastensuojeluilmoituksen, kun sille kirjataan ilmoitus alle 18-vuotiaan epäillyksi tekemästä rikoksesta. Koska ilmoitusvelvollisuuden kohdalla ei ole asetettu erilaisia ilmoituskynnyksiä eri tahoille, tulisi opetustoimen tehdä lastensuojeluilmoitus samalla kun se tekee ilmoituksen poliisille rikosepäilystä.
- Ilmoitusvelvollisuus seksuaalirikoksista ja muista väkivallanteoista, joista mahdollisuus saada 2 vuoden tuomio. Lievä vs. voimakas pahoinpitely

Helsinki

11

11

- Käytännössä tulkintahaasteita tuottaa pahoinpitelyn ja lievän pahoinpitelyn rajanveto ja muiden rikosten osalta epäilyt harvinaisia
- Perusopetuslain (628/1998) 29 §:ssä säädetään oppilaan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Ilmoitusvelvollisuus on ehdoton.
- Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kyseeseen voi tulla laaja joukko erilaisia rikoksia, mutta myös tekoja, jotka eivät välttämättä täytä minkään rikoksen tunnusmerkistöä. Kyseessä ei tarvitse olla toistuva kiusaaminen, vaan pelkkä yksittäinenkin teko riittää.
- Lisäksi opetustoimen henkilöstöä koskee jokaisen kansalaisen tapaan rikoslain (39/1889) 15 luvun 10 §:n säännös törkeän rikoksen ilmoittamatta jättämisestä, joka koskee vain vakavimpia rikoksia.

Helsinki

12

12

Alaikäisiin kohdistuva esitutkinta

• Rikollisesta teosta epäiltyyn kohdistettavia esitutkintatoimenpiteitä harkittaessa olisi kiinnitettävä huomiota epäillyn ikään, kehitystasoon ja muihin hänen henkilöönsä liittyviin vastaaviin seikkoihin

- • Alle 15-vuotiaita lapsia ei voi pidättää tai vangita, mutta heidät voidaan ottaa kiinni. Lisäksi heihin voidaan soveltaa esitutkintalain 6 luvun säännöksiä, jotka mahdollistavat noudon esitutkintaan
- • Rikollisesta teosta epäiltyä ei tarvitse kuulustella kaikissa niissä tapauksissa, joissa esitutkinta toimitetaan. Kuulustelua harkittaessa on otettava erityisesti huomioon se, kuinka tärkeä kuulustelu on tutkinnalla selvitettävän asian kannalta
- • Varsinkin yksinkertaisissa ja vähäisissä tapauksissa epäillyn kuulemisen kannalta riittävää voi olla hänen puhuttelemisensa esimerkiksi tapahtumapaikalla
- • Lapsen huoltajan ja sosiaaliviranomaisen edustajan läsnäolosta ja antamasta tuesta huoli-matta esimerkiksi alle 12-vuotiaan epäillyn kuulustelemiseen on suhtauduttava varauksellisesti. Tällöin puhutuksen voi hoitaa esimerkiksi huoltajan kautta tapahtumien kulusta

Helsinki

13

13

Sovittelusta

Sovittelusta säädetään laissa rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (1015/2005, sovittelulaki). Sovittelu on maksuton ja vapaaehtoinen palvelu, jossa rikoksesta epäillylle ja rikoksen uhrille järjestetään mahdollisuus puolueettoman sovittelijan välityksellä kohdata toisensa luottamuksellisesti, käsitellä rikoksesta sen uhrille aiheutuneita henkisiä ja aineellisia haittoja sekä pyrkiä omatoimisesti sopimaan toimenpiteistä niiden hyvittämiseksi.

- Sovittelulain mukaan sovittelu voidaan toteuttaa vain sellaisten osapuolten kesken, jotka ovat henkilökohtaisesti ja vapaaehtoisesti ilmaisseet suostuvansa sovitteluun ja jotka pystyvät ymmärtämään sovittelun sekä siinä tehtävien ratkaisujen merkityksen. Käytännössä tämä rajaa kaikkein pienimmät lapset pois sovittelun piiristä, mutta ei voida asettaa mitään tiettyä ikärajaa, vaan tilanne tulee ratkaista tapauskohtaisesti. Alaikäisen henkilön tulee antaa suostumuksensa sovitteluun henkilökohtaisesti ja alaikäisen henkilön osallistuminen sovitteluun edellyttää lisäksi, että myös hänen huoltajansa tai muut lailliset edustajansa suostuvat siihen.

Helsinki

14

14

15

Palvelukuvaus

Aseman Lapset ry

…tarjoaa ulkopuolisena toimijana koulun avuksi osaamista ja tukea haastaviin ja/tai pitkään jatkuneisiin konflikteihin ja kiusaamiseen. K-0 työntekijät johtavat tai tukevat tilanteiden selvittelyprosessia ja seuraavat toimenpiteiden toteutumista.

…on käytettävissä kaikissa Helsingin peruskouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa.

…työskentelee lasten ja nuorten sekä heidän perheiden kanssa, yhteistyössä koulun henkilökunnan, sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

K-0 on apuna, kun koulun ja oppilashuollon keinot on käytetty eikä tilanne ole ratkennut. Tapaukset ohjautuvat K-0:aan koulun lisäksi mm. poliisilta tai sovittelutoiminnasta. Kaikissa kiusaamiseen ja konflikteihin liittyvissä asioissa voi konsultoida!

Helsinki

16

Aina voi konsultoida, niin pohditaan yhdessä tilannetta.

Kuka tahansa koulun henkilökunnasta voi olla yhteydessä.

K-0 Helsinki

Mari Sirén
mari.siren@asemanlapset.fi /0503624422
Petteri Pietinen
petteri.pietinen@asemanlapset.fi /0503362254

17